

KAPITEL XVI

Återkomstens idé kan betraktas endast som en teori – Människors olika förhållande till möjligheten av återkomst – Tre stadier i följd – Varför möjligheten att mottaga C-inflytanden måste vara begränsad – Att minnas tidigare liv – Teorin om reinkarnation såsom en förenkling av idén om återkomst – Omöjligheten att finna bevis – Vi begränsas av vårt varas tillstånd – Olika slags väsen såsom det starkaste argumentet för föruttolvåro – Varför skolor inte kan återkomma – Att studera återkomst i ett enda liv – Ewig återkomst är inte evig – Möjlighet av variationer – Chanserna är begränsade och tiden är utmätt – Sjelverinring och återkomst – Personlighet och återkomst – Att studera barns mentalitet – Ursprunget till återkomstens idé – Tre tidsdimensioner – Återkomstens idé och systemet – Parallell tid – Vårt intellekts begränsningar – Tendensers tillväxt och återkomst – Möjligheter att nästa gång träffa på en skola – Att vara beredd – Är utgångspunkten densamma för alla? – Skola och de krav som ställs däri – Väsendets död – Återkomst och dödsdag – Världshändelsers återkomst – Det enda viktiga är att vakna.

JAG FÅR STÄNDIGT FRÅGOR OM ÅTERKOMST, så jag vill säga något om den, något som kanske kan ge er tankematerial. Det finns två skäl till att jag avstår från att tala om den. Det första är att vi kan tala endast om teorin; vi har inga verkliga fakta om den. Det andra är att vi inte vet om lagarna för återkomst ändras i samband med arbetet. Det är nödvändigt att förstå dessa saker. Vi vet mycket litet om återkomst. Någon gång kan vi försöka samla det som kan anses vederhäftigt i allt som skrivits om återkomst och se hur vi kan tänka vidare om den, men den är endast en teori.

För länge sedan skrev jag i *A New Model of the Universe* att också i det vanliga livet kan människor vara varandra mycket olika vad avser återkomst. Somliga människor kan ha exakt samma återkomst, andra kan ha olika variationer eller möjligheter; somliga kan gå upp och andra kan gå ned och mycket annat. Men inget av detta har något med arbetet att göra. Vad gäller de människor som nalkas arbetet kan det vara möjligt att studera, om så endast teoretiskt, tre återkomster i följd. Låt oss antaga att den första sker, när man kommer nära möjligheten att träffa på samma slags

ideer från högre intellekt; den andra, när man avgjort kommer i kontakt med C-inflytande; och den tredje, som skulle vara resultatet av detta.

Det intressanta i detta är att efter den andra minskar möjligheterna av återkomst kraftigt. Innan man kommer i kontakt med C-inflytande, förefaller de obegränsade, men efter denna kontakt minskas möjligheten av återkomst. Om vi förstår detta, kommer vi att kunna tala om återkomst med ett visst mått av förnuft och gagn; annars, om vi fattar allt på samma plan, blir det bara teoretiskt prat och alldeles gagnlöst.

F. Menar ni att antalet chanser minskar efter att man kommit i kontakt med C-inflytanden?

S. Ja, därför att C-inflytande inte kan slösas bort. B-inflytanden finns i praktiskt taget obegränsad mängd; det betyder att de kastas in i livet och att man kan taga emot dem eller avstå; de minskar inte. Men C-inflytandet är begränsat. Försök att besvara denna fråga för er själva, och ni kommer att förstå varför möjligheten att mottaga C-inflytande måste vara begränsad, ty om man inte använder det, vad gagnar det då att slösa med det?

F. Betyder det att våra chanser skulle öka, om vi arbetade rätt?

S. Nej, det betyder det inte alls. Det betyder endast att möjligheten att dessa chanser återkommer går förlorad för oss, om vi *inte* arbetar rätt.

Utän detta ytterligare inslag, jag just nämnt, är det alldeles gagnlöst att tala om återkomst ens såsom en teori. När man tänker på återkomst, är det till gagn att tänka på vad som är möjligt och vad som är omöjligt; vad som kan hända och vad som inte kan hända. Allmänt gäller att människor antingen inte godtar denna idé eller inte vet om den eller inte förstår den eller också godtar för mycket, lägger för mycket i den. Det är alltså nyttigt att tänka på i vilket förhållande vi står till den, och därför måste vi ha en grund vi kan utgå ifrån. Till exempel hänsyftar den på "erinring". Människor frågar ofta om att erinra sig förflutna liv, men de glömmar att de inte kan göra det utan högre centras arbete. Mycket ofta hör man människor säga, huvudsakligen i samband med vad de kallar "reinkarnation", att de kan erinra sig sina liv i tidigare inkarnationer, och de skriver böcker om vilka de varit förut. Detta är rena fantasier. Man måste förstå att i vårt nuvarande tillstånd kan vi inte minnas tidigare liv – det finns inget att minnas med. I vårt intellekt och våra centra är allting nytt. Det som kan övergå från ett liv till ett annat är väsendet. Man kan alltså ha endast otydliga förnimmelser, icke bestämda ihågkomster; det är svårt att förutsätta att någon kan erinra sig något konkret. Endast under de första levnadsåren är det verkligen möjligt, men då märker man vanligen inte denna känsla eller, om man gör det, ger den upphov till inbillning.

F. Vilken är skillnaden mellan teorin om reinkarnation och teorin om återkomst?

S. Idén om reinkarnation är ett slags anpassning av återkomstens idé till vår vanliga uppfattning, ty såsom teori är återkomstens idé betydligt svårare för oss – den förutsätter en alldeles ny förståelse av tiden. Också utbildade människor behöver ett visst mått av matematisk kunskap för att förstå återkomstens idé. Återkomsten sker i evigheten, medan reinkarnationen sker i tiden. Det förutsätter att tiden existerar skild från oss och att vi fortsätter att finnas till i denna tid efter döden. I buddhismen till exempel fattar man det så att en människa dör och genast återföds, så att det ena livet följer det andra, ty detta är lättare att förstå för vanligt folk. Men vi har inga tecken som tyder på att det existerar tid bortom vårt liv. Tiden är varje människas livstid, och den innefattar all tid, så att tiden slutar när livet upphör. Reinkarnationen är alltså en teori som är mindre vetenskaplig än återkomsten – den tar alltför mycket för givet.

F. Men var försiggår alla dessa liv?

S. Vi talar inte om platsen utan om återkomsten. Om ni till exempel säger att ni minns att ni levat i Rom, hur kan ni då bevisa det? Det är omöjligt. Varje teori kan alltså finnas på olika plan. Teorin om återkomst kan finnas på ett visst plan, vilket kräver en viss kunskap och en viss förståelse; och sedan kan den förvrängas och dragas ned på allt lägre plan. Detta kan ske med varenda teori, och ibland övergår den därunder rentav till sin egen motsats. Men ni måste alltid minnas att vi inte bevisa något och inte kan hävda någon särskild teori. Vad vi måste göra är att förstå varje teori inom sina egna gränser och sin egen cykel och se vad som är möjligt och vad som är omöjligt från denna teoris synpunkt. Om ni utgår från en teori och tillägger den något och sedan utelämnar något annat, så vore det fel. Inom varje teori måste man studera vad den innefattar och inte utelämnar något. Om vi finner en teori, som är filosofiskt möjligt, kan vi alltså söka efter sakförhållanden, enligt vilka den skulle upphöra att vara teori och i stället bli faktum.

F. Har jag fel, om jag antar att ni själv inte är övertygad om att teorin om evig återkomst är riktig?

S. Jag sökte förklara att man *inte kan* vara övertygad om dessa teorier. Om ni tror att ni kan vara övertygad, är det endast en tro. Det finns hela rader av frågor och problem, som vi endast kan bilda oss teorier om, utan att någonsin bli verkligt övertygade om att den ena teorin är bättre än den andra. Jag skulle vilja säga att såsom teori är teorin om återkomst bättre än teorin om reinkarnation, men vi har inga verkliga bevis för om den är närmare verkligheten eller ej. Och på grund av vårt medvetenhetstillstånd kan vi inte få bevis. Från arbetets synpunkt består den enda möjligheten i att hoppas att våra möjligheter att iakttaga kanske ökar, om vi förändrar vårt medvetenhetstillstånd. I vårt nuvarande tillstånd kan vi inte ha något annat

än teorier om sådana ting.

Vi begränsas av vårt varas tillstånd, och varats tillstånd hos människa 1, 2 och 3 är sådant att vi inte kan med visshet veta något om dessa ting.

F. Sade ni att man omöjligen kan minnas ett tidigare liv?

S. Ja, endast väsendet kan minnas, och eftersom hos den vanliga människan väsendet är oorganiserat och inte skilt från personligheten, minns vi inte.

Samtidigt är faktum att en människa har ett slags väsen och en annan ett annat slags ett av de starkaste argumenten för föruttilvaron, eftersom väsendet inte kan uppstå ur intet – det är för bestämt. Men systemet betraktar människan endast från födelsen till döden.

F. Varifrån kommer den del av oss som återkommer?

S. Den är *ni*. När vi talar om återkomst, tänker vi på *vår* återkomst. Var denna del kommer ifrån vet vi inte, och vi kan ägna hela vårt liv åt teoretiska definitioner, men det varken ändrar något eller främjar vår psykologiska förståelse av idén. Jag söker nu fastställa vissa principer, som ger oss en praktisk förståelse av den. Vi skulle kunna hitta på många ord, men ord leder ingen vart.

Har ni funnit svaret på frågan varför C-inflytanden inte kan slösas bort? Tänk på det! Om ni besvarar denna fråga, besvarar ni många andra frågor. Och detta vet ni – lägg ihop två och två.

F. Är det därför att man skulle slösa bort något dylikt om och om igen, ifall det vore benäget att återkomma?

S. Detta är underförstått, men det är inte svaret. Förvisso är det gagnlöst, ifall det slösas bort om och om igen. Men i allt detta är det något som ni inte ser och som likväl är nyckeln till det hela. Det är mycket enkelt, det finns inget mystiskt däri. Det är inte en gåta, det är endast en fråga om att tänka.

Försök tänka så här: föreställ er en vanlig skola. En gosse går i skolan och börjar varje skolår med att lära samma sak. Han studerar något ett helt skolår, beger sig sedan hem och glömmar allt och måste lära samma sak från början igen. Återigen studerar han det ett helt skolår, och återigen far han hem och glömmar, och återigen kommer han tillbaka till skolan och studerar detsamma. Vad säger man då till honom i skolan? Det är därför skolor inte upprepas, det är därför det inte finns någon återkomst för skolor. Och detta är vad människor vill ha, de vill lära samma sak om igen. Men nästa gång måste man bevista en högre skola. Om man inte kan gå i en högre skola, blir det ingen annan skola på denna nivå, ty man har redan gått igenom den.

F. Torde man träffa på en skola genom C-inflytande?

S. Skola *betyder* C-inflytande. Man träffar på skolan genom B-inflytan-

den.

F. Kan man inte gå i en högre klass, om man inte klarar examen?

S. Nej, men man kan också klara examen och sedan glömma allt; det händer mycket ofta.

F. Men i viss mån måste man väl lära att lära?

S. Ibland och ibland inte. Man lär att lära och man lär att glömma.

F. Det synes mig av vad ni har sagt att detta C-inflytande är förvandling, förmågan att förvandlas, och att allt som är mindre än detta inte är C-inflytande.

S. Alldeles riktigt. Ni är mycket nära, men ni kan också fatta C-inflytande helt enkelt som en viss mängd kunskap.

F. Kunskap som kan användas?

S. Nej, det är återigen en definition. Jag sade kunskap; definitioner hjälper inte. Det är egendomligt att ni inte ser det, att ni inte fattar vad det enkelt betyder. Överföring av kunskap betyder C-inflytande, det betyder ett visst arbete, det händer inte av sig självt, det betyder någons arbete, och denne någons arbete kan inte slösas bort. Om det ger resultat, kan det fortsättas, men om det inte ger resultat, kommer det naturligtvis att upphöra. Detta förklarar varför möjligheten av återkomst måste vara begränsad. Om man kommer till en skola och inte gagnas av att vara i skolan, kan man naturligtvis inte komma tillbaka om och om igen för att lära sig detsamma; man måste göra något av det. Sök förstå det, ty utan att förstå dessa principer är det omöjligt att tala om återkomst. Alla vanliga samtal, som bygger på matematik eller något annat, gör det alltför enhetligt, och återkomsten kan inte vara enhetlig. Ni minns att vi talade om kunskapens materialitet och om att man har en mycket liten chans att ens börja, därför att det förutsätter många gynnsamma omständigheter. Men ni måste förstå att chanserna blir allt mindre, när man börjar få en viss kunskap, ty om man inte använder den, blir det helt naturligt allt svårare att få den. Och detsamma gäller varje dag, varje år, hela vårt liv – detta är vad som måste förstås. Idén om återkomst är nyttig, eftersom den hänför sig till *detta* liv. Om vi inte gör något i dag, hur kan vi då räkna med att göra det i morgon? Om vi kan göra det i dag, måste vi det; ingen kan skjuta upp det till morgondagen, ty i morgon skulle vi kunna göra något annat. Vi tror alltid att vi har tid.

F. Betyder det att om vi inte lyssnar på vad ni säger i dag, kommer vi inte att höra det igen?

S. Eller ni kanske kommer att vara här men inte jag – hur kan ni veta det?

F. Kan vi gå framåt endast genom er?

S. Nej, ni är alldeles fria att finna något annat ställe – ni är inte alls bundna. Om ni känner någon annan med vilken ni kan gå framåt, så måste ni självklart använda honom. Man får inte missa någon möjlighet, om man

har en möjlighet.

F. Jag menade – är ni den ende förmedlaren här?

S. Nej, ingen kan vara den ende. Om ni vet någon annan väg, finns det en annan möjlighet, men om ni inte vet om någon annan möjlighet, om ni inte känner någon annan än mig, så måste ni försöka få det från mig; om ni känner någon annan, kan ni få det från någon annan. Är det helt klart? Kom bara ihåg – det kan inte vara ett teoretiskt studium. Vi måste lära oss i praktiken att göra det som är viktigast för oss.

F. Finns det alltid möjligheter och det endast är vi, som sover för djupt för att märka eller utnyttja dem?

S. Möjligheterna kan vara olika: det finns olika grader. Om man inte har kommit till arbetet, har man möjlighet att samla kunskap, material, tendenser. De kanske inte är särskilt starka, men de kanske alla leder åt samma håll eller kanske åt motsatt håll. Sedan i det vi kallar "arbetet", vilket betyder C-inflytande eller direkt kunskap, direkt studium, är möjligheterna annorlunda, och verkliga möjligheter börjar först i den stund man utnyttjar dem.

F. Enligt idén om återkomst händer saker igen. Men framträder skolor nödvändigtvis på samma platser? I min senaste återkomst kanske detta system aldrig kom till England.

S. Detta är det svåra med återkomst, ty när människor hör talas om den och börjar tänka, tänker de på det vanliga formativa det vill säga logiska sättet, eller mycket ofta tänker de alldeles ologiskt eller ännu värre. Men även om de tänker logiskt, har de inte tillräckligt material, vet de inte tillräckligt för att tänka på det. Det är nödvändigt att först och främst förstå att vi talar om en teori och för det andra att denna teori måste vara tillräckligt full – det måste finnas tillräckligt material i den. När vi tänker på återkomst, tänker vi att allt upprepas, och detta är just vad som fördärvat vår uppfattning om den. Det första man skall förstå om återkomst är att den inte är evig. Det låter orimligt, men i själva verket är det inte det, ty det är så olika i olika fall. Även om vi fattar det teoretiskt, om vi låter det avse endast människor i det mekaniska livet, förändras livet för dem också. Endast vissa människor, som befinner sig i alldeles stelnade livsvillkor, får sina liv upprepade på exakt samma sätt, kanhända under lång tid. I andra fall, också i det vanliga mekaniska livet, förändras saker. Om människor inte så genomgående låter sig styras av omständigheterna, liksom stora män, som återigen måste bli stora män utan att någon kan göra något åt det, förekommer det växlingar, men återigen icke för evigt. Tänk aldrig att något är för evigt! Det är något mycket egendomligt, men det förefaller som om människor, som inte har några möjligheter – antingen detta beror på vissa förhållanden eller på deras egen otillräckliga utveckling eller på

något sjukdomstillstånd – kunde få sina liv upprepade utan särskild förändring, medan däremot människor, som teoretiskt sett har möjligheter, i sina liv kan nå vissa punkter, där de antingen träffar på någon möjlighet av utveckling eller börjar gå ned. Det är antingen det ena eller det andra; de kan inte fortsätta för alltid på samma plats, och från den stund de finner någon verklig möjlighet antingen inser de möjligheten att göra något eller förlorar de den och går sedan ner. Bara tänk på detta, så kanske ni kan formulera några frågor.

F. Beror förmågan att urskilja möjligheter på en förändring av varat, vilken kan uppnås först efter en lång tid av små ansträngningar?

S. Det finns två saker vi måste förstå i fråga om detta. Saker står i olika förhållande till möjligheter: några saker, som fastän de inte har hänt och fastän de kan förefalla oss kunna hända på det ena eller andra sättet, är i själva verket förutbestämda. Inget kan förändras, ty sådana stora orsaker sätter dessa saker i rörelse, att de kan ske på endast ett sätt, oaktat att de ännu inte har skett. Vad gäller några andra saker är upprepningen inte så sträng. Det finns många graderingar, och jämsides med sådana saker, som kan hända på endast ett sätt, kan det finnas andra, som ännu inte har inträffat, som kan hända på det ena eller andra sättet. Det är nödvändigt att förstå detta såsom princip, att förstå *varför* saker är annorlunda och *vari* de är annorlunda. Tag denna dag till exempel. Vissa saker *måste* hända i morgon, eftersom deras orsaker ligger ett eller tio eller tjugo år tillbaka. Men om orsaken till vissa saker, som händer i morgon, ligger i denna dag, så kan de hända annorlunda i morgon, om något göres annorlunda i dag. Det är alltså en fråga om orsakernas natur och var de ligger. Man kan betrakta det så här: antag att man ser saker ske på alldeles samma sätt under en lång tid – då kan man inte räkna på en plötslig förändring utan en särskild orsak. Andra saker kan vara jämförelsevis nya – en viss tendens har nyss framträtt och kan därför lätt försvinna. Men om tendensen har pågått i samma riktning en lång tid, är det svårt att se en möjlighet av förändring. Det är endast så vi kan dryfta det, ty vi kan inte veta något bestämt om dessa ting. Ni måste minnas en princip vad gäller detta – att saker inte är desamma. Om ni säger att vissa saker kan förändras och tillämpar det på allt, har ni fel, eftersom saker aldrig står i samma förhållande till möjligheten av förändring.

F. Kan möjligheten av variation i människors återkomster betyda att människor, som är födda i en återkomst, kanske inte föds i nästa?

S. Detta är möjligt endast i några fall, men vi kan inte gå in på dylika enskildheter. Vad jag vill att ni tydligt förstår är att så länge som människor är helt mekaniska, kan händelser upprepas och upprepas nästan obegränsat. Men om människor blir mer medvetna eller om möjligheten att bli

medveten yppar sig, blir deras tid begränsad. De kan inte påräkna ett obegränsat antal återkomster, om de redan har börjat veta något och lära något. Ju mer de lär, desto kortare blir deras tid. Människor glömmer alltid att det finns endast ett mycket begränsat antal chanser för envar, så att om man förlorar en möjlighet i ett liv, förlorar man den lättare i nästa liv. Ju närmare man kommer möjligheten av förändring, desto mindre blir antalet chanser, och om man finner en chans och inte griper den, kan man förlora den helt och hållet. Det är samma princip som den som gäller allt liv. Ni minns att det sades att i arbetet, vad ett enda liv beträffar, *är tiden utmätt*, och ju allvarigare människor arbetar, desto strängare är deras tid utmätt. Om ni vill arbeta i två månader och sova i tio månader, mäts det ut åt er att ni har arbetat i tolv månader, ehuru ni har arbetat i endast två. Men kraven eller villkoren avser tolv månader, och ju mer man arbetar, desto mer växer dessa krav. Om man arbetar mycket litet, kan det hända att man förblir i samma förhållande till en viss idé i ett år eller två år; man kanske missförstår något och inte förlorar mycket genom detta, därför att det fortfarande finns ett tredje år. Men om en människa redan har börjat arbeta på allvar, kan hon inte få tre år, ty varje dag utgör ett prov, och hon måste bestå ett prov för att få komma till ett annat prov. Detta måste förstås, och samma princip kan tillämpas på återkomsten.

F. Är det så att, om vi är fullständigt mekaniska, vi måste återkomma på exakt samma sätt men att, om vi är mindre mekaniska, våra återkomster blir färre?

S. Det är inte exakt så. Som jag sade, finns det många olika kategorier av människor. Det finns människor, vilkas liv upprepas automatiskt på exakt samma sätt. Andra människor kan få olika små förändringar och jämkningar, alla på samma nivå. Sedan kan en tredje kategori, för att uttrycka det mycket ungefärligt, få någon möjlighet i den meningen att de förändringar, som inträffar i deras liv, inte är alldeles ändamålslösa utan ligger allt närmare något B-inflytande. Sedan har vi den fjärde kategorin, som nalkas möjligheten att träffa på en skola. Det man skall förstå är att människor inte är lika med avseende på dessa möjligheter. Och naturligtvis kan de, som redan funnit någon möjlighet och övergivit den, visa sig vara oförmögna att utvecklas.

F. Jag förstår alltså inte varför tiden skulle vara begränsad för den som har arbetat men inte för den som inte har gjort det.

S. För en som inte har börjat vakna är tiden inte utmätt, därför att den inte finns. Allt upprepas, alltid detsamma, om och om igen. Ni kan fatta det så här: kunskapen är begränsad, men eftersom sådana människor inte tar emot någon kunskap, är den inte begränsad för dem. Sedan kan man, som jag sade, jämföra med en vanlig skola: det går inte att hela tiden sitta kvar

i samma klass – man måste antingen gå vidare till nästa klass eller lämna skolan. Vissa krav ställs, och om människorna inte uppfyller dessa krav, kanske de förlorar möjligheten. Om man har börjat arbeta, måste man alltså fortsätta. Antag att någon börjar arbeta och sedan misslyckas. Då visar detta hans oförmåga att arbeta, och vad är det då för mening med att han finns till? Försök att tänka på det ur denna synvinkel.

F. Får alla tillträde till någon av vägarna i en eller annan cykel?

S. Det vet jag inte, och sådant kan vi inte veta; vi kan tala endast om oss själva. Vi har en chans, det är allt vi vet, så vi måste tänka på oss själva.

F. Framtiden i arbetet förefaller lik en vandring på spänd lina. Kan man hoppas på att nå en annan nivå av stadga senare?

S. Varje tillstånd har många olika skepnader, och detsamma gäller sömnens tillstånd. Det kan finnas sömn med möjlighet av uppvaknande, sömn med mindre möjlighet av uppvaknande och sömn utan möjlighet av uppvaknande.

F. Är det nödvändigt att ändra något i väsendet för att minnas en annan återkomst?

S. Nej, det är nödvändigt att bli medveten i detta liv. Ni har endast detta liv. Ni kan säga er själv: "Om jag har levat förut, så minns jag det inte. Detta betyder att om jag lever igen, så kommer jag återigen inte att minnas." Om ni blir medveten i detta liv, kommer ni att minnas och kommer ni att minnas lika mycket som ni minns nu. Om ni inte minns er själv nu, kommer ni inte att minnas er själv nästa gång heller, så det blir detsamma. Möjligheten av förändring börjar först med möjligheten att minnas sig själv *nu*. Allt annat är endast ord.

F. Om personligheten dör med oss, vilken verkan kan det ha på framtida återkomst att söka försvaga den?

S. Man behöver inte vara särskilt dogmatisk ifråga om det; när vi talar om återkomst, talar vi om "något" som återkommer, och detta "något" bevarar inom sig spår av alla de skapade tendenserna. Om tendensen att försvaga personligheten har uppkommit, fortvarar den; och om motsatt tendens har uppkommit, en tendens att stärka personligheten, fortvarar också denna. Det är alldeles riktigt att personligheten dör, men om detta "något" återkommer, så ger samma orsaker samma verkan. Om vissa nya tendenser har uppkommit, har också dessa sin verkan. En människa, som sedan barndomen visat sig älska sömnen riktigt mycket, kan då somna ännu tidigare.

F. Då är det enda vi kan behålla den förändring i väsendet vi möjligen får till stånd?

S. Nej, först måste ni få till stånd förändringar i personligheten.

F. Men den varar ju inte!

S. Det är det enda vi kan göra. Endast mycket få människor kan arbeta med väsendet. Det är inte precis en fördel för dem som kan det, ty att arbeta med väsendet är mycket svårt, men det kan göras. Allmänt sett arbetar vi med personligheten, och det är det enda arbete vi kan utföra. Och om vi verkligen arbetar, för det oss någon vart. Ibland ligger tendenserna i väsendet och ibland i personligheten, men jag skulle inte formulera det såsom "väsendet" och "personligheten". Jag skulle helt enkelt säga att vi måste försvaga mekaniska tendenser och stärka medvetna tendenser. Det är den enda möjliga formuleringen; allt annat vore förfelat.

F. Det förefaller mig som om personligheten, den fysiska kroppen och skepnaden vore för obeständiga för att återkomma.

S. Ja, men de har alla uppstått av vissa orsaker, och eftersom orsakerna är desamma, åstadkommer de naturligtvis samma verkningar. Man föds i samma omständigheter, samma hus, av samma föräldrar, och allt blir desamma. Det kan förekomma några avvikelser, men till slut blir det ett och samma. Antag att man föds i en viss stad och sedan flyttar därifrån på en tid. Sedan kommer man tillbaka och befinner sig i samma belägenhet som förut, som om man inte alls hade varit borta. Detta belyser vad jag menar med dessa avvikelser. Man återvänder alltid till samma väg.

F. Vad är det som så hett åstundar återkomsten och likväl fruktar den?

S. Det vet jag inte – detta är material för ert eget studium. Visserligen föredrar man återkomstens idé framför den vanliga uppfattningen om döden. Samtidigt fruktar man den, ty om man är verkligen uppriktig mot sig själv, inser man att saker upprepas i detta liv. Om man märker att man gång på gång hamnar i samma läge, gör samma misstag, inser man att det inte hjälper att återfödas, om man fortsätter att göra samma saker nu. En förändring kan endast vara resultat av ansträngning; inga omständigheter kan åstadkomma en förändring. Det är därför som all vanlig tro på förändringen av yttre omständigheter aldrig leder någon vart: omständigheterna kan förändras, men *ni* förblir densamma, såvida ni inte arbetar. Det är desamma i återkomsten. Människors liv kan förefalla fullständigt förändrade sedda ur de yttre omständigheternas synvinkel, men resultaten är desamma – väsendets förhållande till personligheten består. Verklig förändring kan inträffa endast såsom resultat av skolarbete eller om man i flera liv, det ena efter det andra, växer endast i magnetcentrum och inte påträffar en skola, så blir förändringen i magnetcentrums växande.

F. Tror ni att de, som når ett tillräckligt högt tillstånd, inte är underkastade tvånget att återkomma?

S. Ni går för långt. Vissa religioner utgår från tanken att försöka hejda detta livets hjul. Men vi kan inte tala allvarsamt om detta, ty, som jag sade, återkomstens idé är endast en teori, så hur kan vi hejda något varom

vi inte säkert vet att det finns? Om ni vill hejda ett tåg, måste ni veta att tåget är i rörelse. Vad skulle det tjäna till att försöka hejda det, om ni inte är säkra på att det rör sig?

F. Är vår dödsdag förutbestämd?

S. Det kan jag inte säga; det finns olika teorier. Jag tror att det är säkrast att säga att den är förutbestämd från en viss synpunkt men att så mycket annat också ingår däri att vår livstid kan förkortas eller förlängas, så att den visserligen är förutbestämd men inte i en absolut mening. Eller det kanske är bättre att säga att den ändras i varje stund, fastän den är förutbestämd. Varje stund kan medföra nya faktorer, som förkortar eller förlänger vårt liv. Om inget inträffar, är livstiden förutbestämd.

F. Påverkar skolarbete ens livslängd?

S. Återigen väntar ni er för mycket. Kanske kan ni efter flera inkarnationer finna ut sätt att förlänga ert liv, men om ni väntar er att göra det genast, så väntar ni er för mycket. I vissa fall kan det vara riktigt, men jag tror att det måste vara olika i olika fall.

F. Betyder det att jag lever samma liv igen? Återföddes jag år 1915 och kommer jag att återfödvas igen år 1915?

S. Alltid år 1915 – det är det enda som inte kan förändras. Och förvisso måste vi ha levat förut – vi kunde inte ha uppstått ur intet, men vi minns inte. Också de, som tror att de minns något, minns endast som barn. Men i de flesta fall glömmet de.

Studiet av återkomst måste börja med studiet av barns mentalitet, i synnerhet innan de börjar tala. Om människor kunde minnas denna tid, skulle de minnas mycket intressanta saker. När de börjar tala, blir de tyvärr verkliga barn, och efter sex månader eller ett år glömmet de vanligen. Människor minns mycket sällan vad de tänkte dessförinnan, i mycket tidig ålder. Men psykologiskt är det ett faktum att i barndomens tidigaste minnen – och ibland minns man händelser vid några månaders ålder – har man redan en mentalitet, en viss förståelse av människor, platser och saker. Hur kan vi räkna med att nyfödda barn har allt detta material? Vår mentalitet växer mycket sakta, men somliga barn har en vuxens förnuft. De är inte alls barn; först senare blir de barn. Om de minns sin mentalitet sådan den var i tidig barndom, inser de att det är samma mentalitet som vuxna människor har. Det är det intressanta.

F. Vet ni varför ett barn minns sin vuxenmentalitet och inte sin tidigare barnmentalitet?

S. Vi har ett så ringa material att bedöma. Jag talar endast om det sätt det kan studeras på. Antag att vi försöker minnas vårt eget, försöker att inte låta fantasin komma med; om vi då finner något, torde det vara ett material. I litteraturen finner man mycket litet, eftersom folk inte vet hur de skall

studera det. Men i min egen erfarenhet har jag påträffat några mycket intressanta saker. Också några människor jag känt hade mycket intressanta minnen av sina första levnadsår, och de hade alla samma intryck, nämligen att deras mentalitet inte var ett barns mentalitet eller ett barns psykologi. Förstår ni vad jag menar? De hade ett färdigt intellekt, med alldeles vuxna reaktioner och ett sådant sätt att betrakta människor och känna igen dem som inte kan utbildas under loppet av sex månaders omedvetet liv.

F. Varför försvinner det då, när barnet börjat tala?

S. Barnet börjar taga efter andra barn och göra exakt vad de vuxna förväntar sig av det. De förväntar sig att det skall vara ett dumt barn, och det blir ett dumt barn.

F. Hur är det möjligt att veta vad ett spädbarn minns? Jag trodde att man föds med sina centra fullkomligt tomma och att man minns med centra.

S. Detta är det egendomliga. Som jag sade, finns det människor, som inte skiljer sig mycket från andra och som har märkliga och alldeles bestämda minnen även av sina första månader. De anser att de såg på andra människor som vuxna gör, inte som barn gör. De gör sig inte sammansatta bilder av skilda element, de har alldeles bestämda intryck av hus, människor och så vidare.

F. Jag förstår fortfarande inte hur det är möjligt att minnas en tidigare återkomst. Jag trodde att minnet var beroende av innehållet i centra, som finns i personligheten. Hur kan personligheten minnas återkomsten?

S. Ni kan inte minnas den, om ni inte minns er själv här, i denna återkomst. Vi har levat här tidigare; det finns många fakta som bevisar det. Att vi inte minns beror på att vi inte mindes oss själva. Detsamma gäller i detta liv. Om saker sker mekaniskt, minns vi bara att de har hänt; det är endast med själverinring, som vi kan minnas detaljer. Personligheten är alltid blandad med väsendet. Minnet finns i väsendet, inte i personligheten, men personligheten kan framställa det alldeles rätt, om minnet är tillräckligt starkt.

F. Om vi återkommer i samma omständigheter, verkar det finnas en mycket liten möjlighet att alls få något annorlunda i hela vårt liv.

S. I det tidiga livet finns det möjlighet. Vi har ett långt liv, och under loppet av detta kan vi förvärva något – kunskap, förståelse – och denna förståelse kan övergå till väsendet. Om vi sedan lever de första levnadsåren i väsendet, kan denna förståelse ge oss något intryck, någon erinring i väsendet. I regel försvinner de senare i livet, men barn behåller dem ibland ganska länge, till åtta eller tio års ålder.

F. När jag var omkring tre eller fyra brukade jag försöka minnas mig själv som ett slags lek.

S. Det är fullt möjligt; det kan ha blivit kvar. Ni kan ha försökt minnas er

själv i ett tidigare liv – jag ser inget omöjligt i det.

F. Vad gäller återkomstens idé, betyder den att ett svårt misstag vi har gjort fortfar att upprepas?

S. Det kan finnas olika misstag, men om det var något avsiktligt med detta misstag, om man gjorde det därför att man önskade göra det, så är det sannolikast att ni kommer att ännu mer önska göra samma misstag igen.

F. Återkommer sådant som sjukdomar?

S. De återkommer kanske eller kanske inte. Detta hänger samman med ganska invecklade saker. Det är nödvändigt att indela sjukdomar, ty de kan hör till olika kategorier. Somliga sjukdomar kan drabba väsendet, andra inte. Många smittsamma sjukdomar öppnar behållare, så att de faktiskt kan vara nyttiga. Sedan kan behållarna stå öppna eller slutas till igen. Sådana sjukdomar kan fungera som chocker. Det finns sjukdomar, som drabbar slumpvis, och de kan upprepas eller icke. Sedan finns det sjukdomar, som hör till ödet, konstitutionella sjukdomar.

F. Jag tror inte att jag förstår den eviga återkomsten.

S. Vi talar om möjligheter. Detta är ett filosofiskt samtal; vi har inte material nog att tala om det ens teoretiskt. Ni minns, att tala filosofiskt betyder att tala om möjligheter. Om det finns återkomst, talar vi om det sätt saker *skulle kunna* hända på.

F. Skall man då betrakta hela frågan såsom filosofisk eller möjlig att sanna?

S. Vi kan inte tala om att sanna. Jag tror att om några människor finner ett sätt att sanna det för sig själva, är det mycket subjektivt. De kan inte överföra sin insikt till andra. Andra människor kanske tror dem eller inte, men det har inte beskaffenheten av ett bevis. Men man kan sanna vissa saker, som har med återkomst att göra, genom att iakttaga saker i detta liv.

F. Vad var ursprunget till idén om återkomst?

S. Psykologiskt blir det ett svar; matematiskt ett annat svar; historiskt ett tredje svar. Om ni menar psykologiskt, tror jag att det är den mycket envisa och mycket bestämda känsla som barn ibland får av att “det har hänt förut”. Till exempel kommer de till ett nytt hus eller en ny stad och får en känsla av att allt detta har *hänt tidigare*. De vanliga psykologiska förklaringarna med ett “avbrott i medvetenheten”, som det kallas och som vi kan mycket bättre beskriva som en övergång från ett centrum till ett annat, är inte tillräckliga, eftersom de förklarar några fall men inte alla.

F. Betyder det att återkomsten har skett under den tid denna stad funnits till?

S. Javisst. Det är inte samma tidslinje; det är parallell tid. Återkomstens idé behöver två tidsdimensioner. Behovet av tre tidsdimensioner uppstår först med arbetets idé. Men den andra tidsdimensionen är egentligen

mycket elementär. Det kan inte råda något tvivel om att den finns, allra minst i dagens matematiska och fysikaliska ideer. Om vi godtar att tidens linje är krökt, så har kurvan två dimensioner, och alltså finns det två tidsdimensioner.

F. Jag förstår inte att tiden skulle vara tvådimensionell.

S. Tänk på en enkel sak. Ni färdas med ett fartyg, och ni går omkring på däck, medan fartyget samtidigt rör sig framåt. Detta är den andra dimensionen av er rörelse. Ni har en rörelse – ni går omkring – och den andra rörelsen är fartygets.

F. Då kan en spiral föra oss ut ur vår nuvarande cirkel?

S. Jag tror inte att vi från systemets synpunkt kan tala om spiraler. Men om vi talar om dem i samband med återkomst, kan vi säga att det ifråga om vanlig återkomst inte finns någon spiral över huvud taget, allt är där på samma nivå. Återkomster kan vara sinsemellan olika i vissa enskildheter, en kan vara krökt på ett sätt och en annan på ett annat sätt – men det är endast en liten avvikelse och det finns ingen spiral. Spiralens idé börjar med försöket att rymma från den ständiga upprepningen av samma saker eller från den stund då något nytt införes.

F. Ingår idén om den eviga återkomsten i systemet?

S. Nej, systemet kan förstås utan den, fastän det är lättare att senare förstå några saker i systemet, om man har något begrepp om återkomst. Systemet visar sättet att utvecklas men säger inte vad som händer när vi gör det. Om vi ser på frågan om fortsatt liv efter döden från tidens synpunkt – endast från tidens synpunkt – är det rimligt antaga att människa 1, 2, 3 och 4 inte har något liv efter döden, att det inte finns något bestående hos henne. Hon saknar beständighet till den grad att hon inte kan överleva den chock döden medför. Om hon äger något bestående, kanske hon överlever. Men enligt mitt sätt att se är det viktigare att betrakta denna fråga i förhållande till evigheten. Detta kan vi inte sanna, men att se på den i förhållande till evigheten betyder att det finns upprepning. Livet måste upprepas, det kan finnas endast ett liv. Sök förstå livets konstruktion! Man kan inte förstå den, om man tänker på en rät linje; och om man tänker på cirklar, finner man att ens hjärna inte kan uppfatta det. Allt levande – det organiska livet, människor och så vidare – lever och dör, och på något gåtfullt sätt förstår vi inte att detta bildar cirklar; dessa cirklar är förbundna med andra cirklar, och hela livets konstruktion är resultat av detta. Varendas sak, varenda liten enhet, går runt, runt i sin cirkel, därför att allt måste fortsätta att existera. Om det framträdde ett glapp, skulle hela strukturen förstöras.

F. Är det därför att vi saknar den nödvändiga kategorin av tänkande, som vi inte kan förstå återkomsten, eftersom den sker i evigheten?

S. Ja, om ni så vill. Vi kan inte visualisera den, men våra högre centra kan det. Om vi arbetar, kommer vi att kunna tänka på det, men endast med hjälp av högre centra – inte med vår vanliga hjärna. Men dessförinnan måste vi förvissa oss om att våra vanliga centra gör allt de kan, ty för närvarande använder vi inte våra vanliga centra till fullo. Innan vi kan räkna på att övergå till högre centra, måste vi lära oss att till fullo använda alla delar av vanliga centra i stället för endast de mekaniska delarna.

Återkomstens idé är kanske behäftad med alldeles uppenbara fel, men matematiskt är den riktig och förvisso bättre än någon annan idé av detta slag, ty annars, utan återkomstens idé, skulle det inte finnas något förflutet. Om det inte finns något förflutet, finns inget nu, och om det inget nu finns, var är vi då? Vi kan inte leva i en värld, där hela nuet försvinner. För länge sedan skrev jag om detta i min bok *Tertium Organum*: om vi färdas med tåg, kan vi inte vänta oss att alla stationer vi far förbi försvinner och att de vi når byggs på nytt; de fanns innan vi anlände och förblir kvar, sedan vi farit förbi. Vi vet att allt dör, så att det måste födas på nytt; allt förstöres, så att det måste byggas upp igen; och återkomsten är den enda teori som kan ge ett svar.

F. Om varje ögonblick alltid finns samtidigt, vad är det då som ger en förnimmelsen att man är i *detta* ögonblick?

S. Vår intellekts begränsningar. Förvisso betyder idén om parallell tid att ögonblicket varar för evigt, men vårt intellekt kan inte tänka så. Vårt intellekt är en mycket begränsad maskin. Vi måste tänka på enklaste sätt och taga det med i beräkningen. Det är lättare att tänka på upprepning än på att ögonblicket fortvarar för evigt. Ni måste förstå att vårt intellekt inte kan rätt formulera tingen såsom de verkligen är; vi måste ha endast ungefärliga formuleringar, som kommer sanningen närmare än vårt vanliga tänkande gör. Det är allt som är möjligt. Vårt intellekt och vårt språk är mycket klumpiga redskap, och vi måste handskas med mycket subtila ämnen och mycket subtila problem. Samtidigt inser vi inte att vi, genom att förenkla saker, genom att föreställa oss vara i en tredimensionell värld, gör denna värld obefintlig. Vi försätter oss i en omöjlig situation, eftersom vi anammar exempelvis den vanliga uppfattningen om att det förflutna försvinner och framtiden ännu inte finns, så att ingenting finns. Detta är den enda slutsats av denna idé som är logiskt möjlig: antingen finns inget eller finns allt – det finns så att säga inget tredje alternativ.

F. Skulle ni kunna säga något om huruvida det är möjligt att undfly återkomsten?

S. Ni begår samma misstag som många läror. De börjar tänka på att fly, innan de är vissa om teorin. Ni måste först veta att återkomsten verkligen finns, genom att minnas, inte teoretiskt. Sedan måste ni bli trött på den,

led vid den. Först då kan ni tänka på flykt.

F. Hur kan man bli alldeles viss om att den finns?

S. Som jag sade, endast genom att minnas. Om ni minns att ni levat förut, hur det var, vad som hände, då vet ni också. Om ni inte minns, kan ni inte vara viss. Teorin talar så: om ni minns er själv i ett liv, kommer ni att minnas i nästa. Om ni är omedveten i detta liv, kommer ni inte att minnas. Först måste ni alltså bli medveten i detta liv.

F. Om man kunde undfly återkomstens lag, skulle man då fortfarande befinna sig i samma tid eller är ett högre slags människa i stånd att fly till andra tider?

S. Nej, tiden har inget med detta att göra. Tiden hänför sig till endast ett liv. Utanför ett enda liv finns tiden inte – det kan man kalla evigheten. Och vad menar ni med att fly? Det finns många olika sätt att förstå denna idé. Hur kan man fly undan tiden? Den är en del av er; det är detsamma som att söka fly från sina ben eller sitt huvud. Samtidigt har idén om flykt mening – den betyder att fly undan maskinmässigheten, att alltid vara ett enda "jag", alltid göra vad man vill. Det finns många grader av flykt, men detta är begynnelsen. Ni fattar denna idé alltför enkelt. Försök att tänka på vad flykt betyder.

F. Jag kan inte förlika idén att det förflutna finns, verkligen lever, med idén att det kommer tillbaka igen.

S. Försök inte tänka på det, om det är svårt. Låt det vara. Det är därför vi måste tala om återkomst i förenklade former; vårt intellekt kan inte tänka på annat sätt. Denna idé är egentligen för högre mentalcentrum, som kan tänka rätt. Det är nästan meningslöst att tala om återkomst, eftersom det blir filosofi, men det finns vissa saker vi kan säga om den också med vår nuvarande kunskap, och det är att med avseende på skola är det något som blir kvar. Även om man endast har börjat, kommer man att behålla något. Man kan inte glömma det; kanske kommer man att minnas tidigare och kan detta hjälpa en från en cykel till nästa, så att, om man en gång kommit till en skola, man kan förvänta sig att tidigare träffa på en skola, som kan hjälpa. Om vi så bara umgåtts med dessa tankar, har vi alltså vunnit något. I varje fall börjar vi med systemets fördelar. Detta är det enda som vi är försäkrade om; allt det övriga beror på vårt arbete.

F. Hur kan återkomsten vara till fördel för människan?

S. Om man börjar minnas och förändras i stället för att hela tiden gå runt i samma cirkel; om man börjar göra vad man vill och anser bäst, så är det till fördel. Men om man inte vet om den eller om man rent av vet och inte gör något, så finns det inte någon fördel i det över huvud taget. Då betyder det att samma saker upprepas och upprepas.

Saker upprepas i ett liv, så bara genom att minnas hur saker hände i går

kan man förebygga att vissa saker händer i morgon. Envar lever i en viss slutna krets av händelser – ett slags saker händer en människa, ett annat slags en annan människa. Man måste veta sina egna typer av händelser, och när man vet dem, kan man slippa många saker.

F. Om man har mött systemet i en återkomst, möter man det då igen i nästa?

S. Det beror på vad man gjorde med systemet. Man kunde möta systemet och säga: "Vilket strunt de här människorna pratar!" Det beror på hur mycket man anstränger sig. Om man ansträngde sig, kunde man förvärva något; och detta kan bli kvar, om det inte låg enbart i den ytliga personligheten – om det inte vore endast formativt.

F. Går man nödvändigtvis till väga på något visst sätt i varje återkomst?

S. Som jag sade, torde alla förvärvade tendenser upprepa sig. En människa förvärvar en tendens att studera eller intressera sig för vissa saker. Hon kommer att visa det intresset sig igen. En annan förvärvar en tendens att fly undan vissa saker. Då kommer hon att fly undan igen.

F. Växer sig dessa tendenser starkare?

S. Det kan de göra, eller de kan växa åt ett annat håll. Det finns ingen garanti – *förrän* man når fram till någon medveten handling, när man har en viss möjlighet att lita på sig själv. Om vi hade tillräckligt material, kunde vi besvara många frågor om det. Till exempel varför det hos barn uppstår egendomliga tendenser, som är helt motsatta de omgivande omständigheterna, helt främmande för de människor de lever med. Ibland är det mycket starka tendenser, som förändrar deras liv och får dem att vandra fullständigt oväntade vägar, då det inte finns något i deras arv som kunde framkalla detta. Det är därför det i de flesta fall händer att föräldrarna inte förstår sina barn och barnen inte förstår sina föräldrar. De kan aldrig förstå varandra tillräckligt eller rätt. De är alldeles olika människor – främlingar för varandra; de bara råkade träffas av en slump på en viss station, och sedan far de åt olika håll igen.

F. Vad menar ni, när ni säger "studera barn"?

S. Det är detta som är så svårt. Om man iakttar tendenser i en stor skala, kan man finna helt oväntade saker. Om en eller annan tendens kan man säga att den är resultat av omgivningarna eller finna en annan orsak till den. Likväl kan helt oväntade tendenser visa sig hos små barn, inte de slumpartade tendenser som framträder och försvinner, utan sådana som fortvarar livet igenom. Enligt denna teori kan detta vara tendenser, som förvärvats i ett tidigare liv i mycket senare år, och då framträder de mycket tidigt.

F. Kan det ur återkomstens synvinkel inte vara så att somliga viktiga handlingar vi utförde i ett tidigare liv är orsaken till tendenser vi har nu?

S. Det är fullt möjligt. Men det är en sak: detta arbete har inte funnits för-

ut. Det kan hända att något annat arbete gjort det – det kan finnas många olika slags arbete – men inte detta. Detta arbete har inte funnits tidigare, det är jag fullkomligt säker på.

F. Vad jag menade var att det förefaller vara en så väldig idé att tänka att vi mellan nu och vår dödsstund utför de ödesdigra handlingar som ger oss tendenserna till nästa gång.

S. Förvisso. Varje ögonblick av vårt liv kanske vi skapar tendenser, som vi inte kan göra oss av med på tio liv. Det är därför man i indisk litteratur alltid betonar detta. Det kan vara i sagans form, men principen är densamma.

F. Ni säger att detta arbete inte har förekommit tidigare. Betyder detta också att det inte förekommer igen?

S. Det finns ingen garanti. För er egen del beror det på er. Om en sak kan vi vara vissa – det kommer inte att hända på samma sätt. Kanske blir det grupper och skolor, men inte på samma sätt och inte vid samma tid. Arbetet är det enda som inte lyder under återkomstens lag, annars vore det inte arbete. Om det är en smula medvetet, kan det inte återkomma i samma form. Om vi tar detta särskilda arbete, är det många saker i det som kan hända helt annorlunda. Det som till exempel hände nu kan vid en annan tid börja kanske tjugo år tidigare.

F. Om skolor inte återkommer på samma sätt, betyder det att en människa kan träffa på en skola endast i ett liv?

S. Nej, det är att införa en annan idé. Det är enklare än så. Om återkomsten finns, sker den maskinmässigt och bygger på maskinmässigheten. En skola kan inte vara maskinmässig, så den måste lyda andra lagar, också om det är en skola för nybörjare. Om en skola fanns en gång i en viss form, finns den kanske inte nästa gång vid samma tid, i samma form eller på samma plats. Hur den förändras, är omöjligt att säga, men den kan inte vara densamma, annars vore det mekaniskt, och om det är mekaniskt, är det ingen skola.

F. Då betyder det att en individ, som råkar på en skola, kanske inte finner den nästa gång?

S. Han kanske finner en annan, kanske en bättre, eller kanske inte finner något. Det slags skola man skulle kunna eller inte skulle kunna finna nästa gång beror på många okända orsaker, men det är endast alldeles förstenede ting, som kan upprepas gång på gång utan förändring. Levande ting kan aldrig bli desamma. Ni kan utgå ifrån att något sådant som Trafalgar Square återkommer, men ni kan inte utgå ifrån att skolor återkommer.

F. Eftersom skolor inte är mekaniska, finns det då ingen försäkring om att vi någonsin finner detta system igen, om vi återkommer?

S. Ingen försäkring, det är alldeles riktigt, men det finns många sidor av

det. Det är alldeles sant att saker inte återkommer i exakt samma form, men samtidigt gäller att man inte kan förlora något man har förvärvat. Det betyder att om man förlorar en möjlighet, kan man finna en annan. Man kan förlora endast på grund av sitt eget fel, inte på grund av att det är fel på saker, men det är också nödvändigt att förstå och komma ihåg att möjligheterna inte är obegränsade. Det finns återkomst i en viss bemärkelse, åtminstone *kan* det finnas, men som jag sade, kan det inte finnas någon "evig" återkomst i ordets bokstavliga mening för varje sak, antingen stor eller liten. Det finns olika manifestationer, och det vi väntar oss vara för evigt kanske inte är evigt alls. Envar har endast ett begränsat antal chanser. Om människor lever ett vanligt liv och inte samlar rätta inflytanden, inte bildar ett magnetcentrum, så förlorar de efter någon tid rent av möjligheten att bilda ett sådant. De kan dö ut, ty det råder stor konkurrens... Det finns många saker, som vi inte alls vet om, men det första man måste förstå om återkomsten är att den inte är evig.

Jag ser av människors frågor att några av dem inte inser hur ytterligt sällsynt möjligheten av utveckling är och hur många människor det finns som aldrig når den. Ej heller inser de hur många faror, både yttre och inre, som omger denna möjlighet. Vad chansen att påträffa samma skola igen anbelangar, märkte jag att människor rent av förvånades över att de kanske inte skulle påträffa den, att denna möjlighet kanske inte varar för evigt. I själva verket måste allt som avser skolor ske utom de vanliga lagarna, så att inget däri kan hända på exakt samma sätt. Det betyder inte att det inte finns andra möjligheter, men man måste vara redo för dem. Skolan kan inte fly undan en själv; den ende som kan fly undan är man själv, men man måste vara redo att möta den, man måste bereda sig, också om det finns tio tusen liv. Inget kommer av sig självt. Om det kommer av sig självt, förlorar man det. Man kan få endast så mycket som man är beredd för, och man kan bereda sig endast genom egna ansträngningar. I detta arbete finns inga garantier. Ni får inte betyg för den tid ni har uppehållit er i arbetet. Var dag provas ni, och var dag kan ni antingen bli godkänd eller underkänd.

F. Eftersom det är så sällsynt och svårt att träffa på en skola, är jag så rädd att man kan återkomma i förhållanden som omöjliggör det.

S. Jag tror att det finns en mycket liten risk för det, ty om vi utgår från denna teori om återkomst, föds man igen i samma omständigheter, vid samma tid, i samma skede. Även om av någon orsak saker inte upprepas exakt lika, kommer man att finna något annat, i synnerhet om man minns något av sitt förra liv. I varje fall blir chansen större än om man inte visste något.

F. Är det då sant att ingen av oss har träffat på detta system tidigare?

S. Jag tror att det är alldeles sant. Men det är möjligt att ni har träffat på något liknande. Emellertid betyder det inget för er att jag anser det; ni måste själv taga reda på varför jag anser det.

F. Finns det någon visshet om att man kan fortsätta arbetet senare, om man börjar arbeta i ett liv?

S. Återigen gäller, teoretiskt sett, att ni börjar där ni slutade. Ju mer ni skaffar er nu, desto lättare blir det att börja. Det är detsamma som att taga det från en dag till en annan: förhållandet är detsamma. Till exempel börjar ni lära något i dag, och i morgon fortsätter ni – ni behöver inte börja igen från början. Men om ni bara låtsas lära, om ni tittar i boken och sitter och drömmer i stället för att läsa, så måste ni nästa gång börja från början.

F. Om varat förändras denna gång, ökar det magnetcentrum nästa gång?

S. Onej, magnetcentrum måste bildas i personligheten, så ni måste bilda det igen nästa gång. Ni kan inte taga emot det färdigbildat från förra livet.

F. Skulle en tendens i en återkomst kunna bli en vana i nästa?

S. Det beror på tendensen. Om den är mekanisk, blir den en vana. Om den är medveten, kan den inte bli en vana, ty det är två olika saker.

F. När jag tänker tillbaka på mitt liv, ser jag vissa korsvägar, där beslut fattades som jag anser felaktiga. Finns det något särskilt jag kan göra i denna återkomst för att inte upprepa samma misstag igen?

S. I en viss utsträckning; allt gäller i en viss utsträckning. Om vi ser tillbaka, kanske vi finner ögonblick, som vi kallar korsvägar. Om vi inte studerar dessa, kanske vi gör misstag och tar tidpunkter, som inte var korsvägar, för sådana och därmed missa verkliga korsvägar. Man kan tänka, man kan förändras nu vad avser dessa särskilda punkter, och om det är tillräckligt djupt, *kanske* man minns. I varje fall finns det en chans att man med tiden inte gör om samma sak, ty detta att man tar av åt det ena eller andra hållet kan vara mer oundvikligt eller mindre oundvikligt.

F. Om vi kan uppfatta dessa korsvägar, kan vi då också använda dem?

S. Det handlar inte om att använda. Det handlar om att studera dem i det förflutna, inte i framtiden. Vi vet inte tillräckligt för att tänka på att "göra". Det är endast formativt tänkande, som alltid börjar med tanken på att "göra".

F. Om vi kan träffa något val, hur skulle det då kunna påverka återkomsten?

S. Återkomsten kan inte påverkas direkt. Enligt återkomstens idé förändras inget, endast *ni* kan förändras. Om ni förändras, kan många saker förändras i återkomsten. Många ideer och saker kan på detta sätt övergå från ett liv till ett annat. Till exempel frågade någon vad man kunde få ut av återkomstens idé. Om man bleve intellektuellt varse denna idé och den bleve en del av ens väsen, det vill säga en del av ens allmänna inställning

till livet, skulle man inte glömma den och skulle det vara till fördel att lära känna den tidigt i nästa liv.

F. Är det riktigt att tänka att vi inte kan fortsätta att leva för alltid, det vill säga dö och återfödas?

S. Alldeles riktigt. Människor med ett alldeles mekaniskt liv har en längre tid, och människor som blir medvetna har en kortare tid; det är enda skillnaden. Det ser mycket orättvist ut, men samtidigt kan mekaniska människor hamna i mycket obehagliga omständigheter. Antag att genom någon yttre olyckshändelse i samband med ett historiskt skeende, såsom krig eller liknande, någon dör mycket ung och fortfar att dö ung varje gång. Då kan endast en mycket sällsynt förening av omständigheter införa en förändring i hans fall.

F. Om en olyckshändelse påverkar hela ens liv, återkommer då denna?

S. Ja, samma slags olyckshändelse kan upprepa sig. Ni får inte glömma att vi talar endast om en teori, men en teori kan vara bättre eller sämre, närmare eller fjärrare från möjliga fakta.

I det mekaniska livet medför inte ens saker som händer någon praktisk förändring. Saker är viktiga, endast när en människa börjar vakna. Från denna stund blir saker allvarliga. Är det alltså mekanisk återkomst eller uppvaknandets början ni frågar om?

F. Vad jag hade i åtanke var möjligheten att träffa på en skola nästa gång.

S. Som jag sade, är skolor friare från återkomst i jämförelse med saker i livet. Många saker kan upprepas exakt som de nu är, och somliga kan förändras. Det är detsamma som när ni vandrar omkring och ser olika saker: folk, träd, bussar, bilar, hus, lyktstolpar; några står stilla och andra rör sig. Krig, revolutioner och annat sådant är som lyktstolpar, men medvetna ting är liksom ljuset från förbifarande bilar. Om ni går ut, ser ni alltid samma lyktstolpar, men troligen inte samma bilar.

F. Handlar det om att tillfället aldrig kommer två gånger?

S. Inte samma tillfälle, det vore slöseri med tid. När människor möter vissa tillfällen, blir de ansvariga för den energi som förbrukas på dem. Om de inte använder den, återkommer den inte. Lyktstolpar står kvar på samma ställe; bilar gör det inte, de är inte gjorda för att stå stilla utan för att röra sig. Det är nyttigt att tänka att samma tillfällen kanske inte återkommer nästa gång. Vi väntar oss att saker skall vara desamma, men de kanske är annorlunda. Det kan bero på andra människor; andra kanske börjar tidigare. Till exempel började jag med dessa föreläsningar i England år 1921, men nästa gång kanske jag börjar med dem år 1900. Ni kommer att vara redo först år 1921, men år 1921 kanske det inte längre finns något tillfälle för er. Detta bör inte fattas bokstavligt; det är endast ett exempel för eftertanke.

F. Det är mycket svårt att tänka på att bereda sig för att möta systemet tidigare.

S. Ni kan inte förbereda något. Endast minns er själv, då kommer ni att minnas nästa gång. Hela svårigheten ligger i negativa känslor; vi njuter av dem så mycket att vi inte är intresserade av något annat.

F. Är utgångspunkten i arbetet densamma för alla, eller har vi olika utgångspunkter?

S. Mycket, mycket olika; människor börjar på olika nivåer. Vi känner inte vår historia i bemärkelsen av tidigare liv. Några människor har redan uträttat något arbete, även om det är omöjligt att säga i vilken form. Somliga har endast börjat, medan andra redan har många ansträngningar bakom sig, så att alla börjar olika. Men i skolan måste alla gå igenom samma saker, och ibland för människor, som har mer material är det svårare än för människor som har mindre. Individuellt är det mycket olika. Somliga människor kan inte vara ansvariga en tid, andra kan det. Somliga kan arbeta med nya människor, andra måste endast lyssna länge.

F. Är det till praktisk nytta att tänka på händelser i ens liv, när man försöker minnas sig själv, i syfte att befästa dem för framtida återkomst?

S. Nej, detta är inte praktiskt. För det första, som jag redan sagt många gånger, är det nödvändigt att vara viss om framtida återkomst; och för det andra är det nödvändigt att vara viss om att man minns sig själv. Om ni uttrycker det som ni gjorde, förvandlar det sig bara till inbillning. Men om ni först försöker minnas er själv utan att lägga något till det, och sedan, när ni kan det, också försöker minnas ert förra liv – ni minns att jag talade om att försöka finna korsvägar – så kommer dessa försök i förening att vara till mycket stort gagn. Tro bara inte att ni kan göra det ännu, ty det kan ni inte.

Det finns många sätt att försöka tänka på ert eget liv i fyra dimensioner. Nu kan vi tyda det endast psykologiskt, med avseende på vårt eget liv. Antag att ni förflyttar er tio år tillbaka i tiden och finner att ni minns vissa ögonblick mycket väl. Föreställ er då att ni vet allt som skall hända och att ni måste genomleva allt igen med full vetskap om allt – genomleva alla misstagen, alla dumheterna och så vidare. Då får ni en annan syn på alltihop. Allt finns inom er nu, om ni studerar ert liv genom att gå tillbaka och sedan framåt igen. Med hjälp av er fantasi kan ni göra det medvetet. Men ni får inte försöka ändra något. Då kommer ni att återuppleva dessa tio år och se att allt händer på samma sätt som förut och att ni samtidigt vet att allt måste hända på samma sätt.

F. Hur kan man minnas tillräckligt väl?

S. Det är nödvändigt att finna stunder ni minns väl. Somliga människor minns bättre än andra. Men för dessa människor, som inte minns väl, blir

det till särskilt stort gagn, eftersom hela livet måste stå fullständigt klart. Detta är en dissektionssal; men i en vanlig dissektionssal handskas man med döda kroppar, medan ni här inte kan handskas med andra människor, förrän ni vet allt om er själv.

F. Vad gör man, då man får en stund, när man man glömmer vad som hände?

S. Det finns inom oss minne av absolut allting, men det kanske är vad man kan kalla "skrämt". Men om ni envisas, kommer saker så småningom att framträda och kommer ni att finna att ni kan tänka på ord, stämningar, känslor och människor. Detta visar att psykologin inte kan studeras skild från er själv. I studiet av hela ert liv har ni ett helt museum framför er.

F. Ni sade för några minuter sedan att man fortsatte där man slutat i ett annat liv. Betyder det att om man blir människa 4 i detta liv, föds man som människa 4 i nästa?

S. Det vet jag inte. Jag tror att det är bättre att säga att det är lättare att bli människa 4. Det är ju så att med en sådan stor förändring av varat som att övergå från en grad till nästa faller man under många nya lagar. Hur detta fungerar, vet jag inte. Vi kan tala endast om vår egen situation, ty *den* känner vi, och vi kan säga att vi kan räkna på jämförelsevis små förändringar – mer kunskap, mer medvetenhet och, med tur, litet mera samvete eller hunger. Men vi kan inte tala om stora förändringar såsom övergång från en grad till nästa. En liten förändring är dock en förändring, och det är bättre att tänka på små förändringar, som vi kan mäta.

I samband med alla dessa frågor är det mycket nyttigt att inse *vad* vi kan veta. Dessa frågor ställs som om vi kunde veta svaren, men bara fem minuters eftertanke torde visa att vi inte kan det, ty om vi kunde, skulle vi förmodligen ha haft svaren för länge sedan. För att besvara dessa frågor praktiskt är det nödvändigt att ha ett bättre verktyg; om vi kunde använda detta verktyg med en större räckvidd, kanske vi skulle få konkreta svar, men inte med den vanliga hjärna vi nu äger.

F. Jag förstår inte sambandet mellan förändring av tillstånd och förändring av omständigheter.

S. De är olika. Omständigheter förändras av sig själva och tillståndet förändras endast som resultat av arbete, och många orsaker, varav tillståndet kan förändras, beror inte på omständigheter. Man måste förstå hur saker händer. Det är nyttigt att tänka på dessa saker, men det är lätt att misstaga sig. Ett misstag består i att vi tror att saker kunde vara annorlunda. Det gäller bara oss själva. Alla orsaker, som styr stora yttre händelser, uppstod för länge sedan, och det är egentligen inte vår sak – vi har inte tid att studera dessa ting i detalj. Men vi måste studera oss själva i detalj.

F. Om en människa upphör att födas i sitt särskilda tidsskede, vad händer

då med alla andra liv hon är i beröring med?

S. Detta är ett av de mycket svårförståeliga problemen. Så långt vi kan se i denna teori, kan man inte börja födas genast. Också att födas är en process som allt annat: man förbleknar så småningom, och detta förbleknande gör ingen stor verkan. Somliga människor kan förblekna, andra måste bli kvar, sådana människor som är förbundna med historiska händelser och liknande. De befinner sig i en synnerligen obehaglig situation. De bara går runt, runt, och de flesta av dem är alldeles döda.

F. Är det då omöjligt för stora människor i historiska rörelser att undfly livet?

S. I de flesta fall är det för sent för dem att fly; de är redan döda, de håller nästan på att förlora benen på vägen, men de måste fortsätta att finnas till och gå runt. Detta är ett av livets mysterier – att det styres av döda människor.

F. Jag inser inte varför stora historiska gestalter är så viktiga att de måste fortsätta att återkomma också sedan de dött. Varför skulle det inte vara lätt att finna ersättare åt dem?

S. Lätt för vilka? Tydligt passar de in i vissa förhållanden och fortsätter därför att gå runt på samma sätt, fastän de dör och människorna tar dem för levande varelser. Kanske är det deras främsta särdrag att de är döda, ty då kan de inte begå något misstag – de gör exakt samma saker om och om igen.

F. Ni talar om att döda återkommer, men jag trodde att väsendet inte kunde dö.

S. Det kan dö i relativ mening, i den meningen att det inte kan utvecklas. Mekaniskt sett kan det finnas till, men det kan inte växa, det kan endast försämras med tiden. Väsendet kan dö på många olika sätt. Det kan dö endast för detta livet eller det kan dö helt och hållet. Det kan dö helt och hållet endast som resultat av en lång tid av felaktiga handlingar, handlingar emot samvetet. Att döda väsendet betyder att döda samvetet. Eller kan det dö i detta livet och födas igen, oskatt och friskt, i nästa. Till exempel kan man störta huvudstupa och väsendet kan dö i den meningen att det inte utvecklas vidare. Men i nästa liv kommer det att leva igen. När man talar om väsendets död, måste vi därför veta vilket fall vi menar, slumpens eller avsiktens.

När vi tänker på livet, glömmet vi att många människor är döda och att sovande människor lätt hamnar under döda människors inflytande.

F. Är de flesta människor döda?

S. Denna fråga dryftades mycket i vår grupp i Sankt Petersburg. Somliga ansåg att de flesta är döda, men jag var alltid emot detta. Alla sover, men också i livet finner man behagliga människor, som kanske inte arbetar på

grund av lättja, brist på tillfälle eller något annat. Men de är inte döda.

F. Hur kan döda människor påverka sovande?

S. I jämförelse med sovande människor är de mycket starka, eftersom de inte har något samvete och inte känner skam. Vad är det som gör vanliga människor svaga? Samvetet och skammen. Om människor dessutom sover, kan vad som helst hända dem. De kan rövas bort ur sina sängar.

Alla människor i livet sover, men inte alla är döda – ännu. Samtidigt gäller att om man inte kan taga emot och alls använda B-inflytanden, finns det inte något som hindrar en från att dö förr eller senare. B-inflytanden sänds ut för att hindra människor från att dö, även om de sover. Men om de förkastar dem, finns det inget som hindrar dem från att dö. Människor är inte jämlika med avseende på utvecklingen. Somliga kan utvecklas, andra kan det inte. De senare har antingen förlorat möjligheten av utveckling eller har de inte gjort något för att förtjäna den.

F. Finns det någon skillnad mellan klärvoajans och minne av återkomst?

S. Verklig klärvoajans, fränsett fantastiska skildringar, är en funktion i högre känslacentrum, vilket betyder en funktion hos människa 5. Allt därunder är antingen lögn eller inbillning. Det är fullt möjligt att ibland få glimtar av högre centra, men det är inte tillförlitligt, och ingen kan styra det förutom människa 5 – och hon måste vara en fullständig människa 5. Om en människa kristalliserar och blir nästan 5 men utan att ha varit människa 4, är hon inte fullständig och kan alltså inte använda dessa förmågor fullt ut. Men om man når det tredje medvetenhetstillståndet, betyder denna medvetenhetsutveckling att högre känslacentrum fungerar, vilket har ett större synfält än vår vanliga syn.

F. Är det möjligt att få någon förståelse för återkomsten, om man inte kan fatta frågor om dimensioner och olika tider?

S. Jag tror att det är möjligt att förstå, men vi måste först vara överens om termerna. Såsom teori har den en psykologisk, en matematisk och vad man kan kalla en fysisk sida, och jag tror att man kan förstå den psykologiska sidan utan att nödvändigtvis förstå ideerna om dimensioner och rummet. Egentligen är det viktiga inte den matematiska sidan. Den är endast en livsteori, som är så att säga matematiskt hållbar. Men vi kan inte tala om den såsom faktum.

Den kan förklaras annorlunda. Återkomstens idé kan förbindas med mänsklighetens liv. Den individuella tiden upphör, och man förbinds med det större väsendets – mänsklighetens – liv.

Det betyder endast en sak: om en människa förblir mekanisk, kan hon återkomma tio tusen gånger och inte gagnas därav. Återkomstens faktum ändrar i sig ingenting. Men om man börjar arbeta, blir det något oerhört; det är den enda princip, som kan förklara vissa saker. Men i och för sig är

tio tusen liv eller ett enda liv alldeles detsamma.

F. Återkommer alla historiska händelser, såsom krig och revolutioner?

S. Det vi nu talar om är individuell återkomst; vi kan inte övergå direkt därifrån till historiska händelser. Samtidigt kan vi säga att dessa saker kommer att upprepas. De uppstår genom mekaniskt verkande krafter och mekaniskt verksamma människor, så dessa människor befinner sig, utifrån betraktade, i samma tillstånd som förut. Vad vi måste förstå är att om inget förändras nu, kommer det oföränderliga skeendet att upprepas. Antag att det finns omkring tio människor som minns. Vad kan de utträta? Andra minns inte, och de är desto säkrare på sina åsikter och mindre benägna att lyssna på förnuftsskäl. Och förmågan att minnas händelser beror av själverinringen. Om ni blir medvetna nu och om det finns ett nästa liv, så kommer ni att minnas vad som hände. Om ni inte minns er själva, hur kan ni då minnas saker och händelser?

F. Betyder det att världshändelsernas situation alltid är densamma för mig?

S. Ni måste förstå att varje värld, betraktad ur återkomstens synvinkel, finns inom en annan värld. Situationen kan förändras i en av de större världarna och påverka världen inom denna. Det finns mycket som sammanhänger med detta som vårt intellekt är oförmöget att uppfatta rätt. Om vi kunde tänka mer bestämt och klarare, skulle vi se mera.

Det finns något jag skulle vilja tillägga ifråga om världar. Så länge som det absoluta är till, måste alla andra ting vara till; de har ingen rätt att dö. Även om de dör, upprepas de och upprepas så länge det absoluta är till.

Men allt detta är teori. I systemet är återkomsten inte nödvändig. Den kan vara intressant och nyttig; ni kan rent av utgå från denna idé, men för det föreliggande arbetet med er själva är den inte nödvändig. Det är därför vi inte får denna idé i systemet. Den har kommit utifrån, från mig, från litteraturen. Den passar in i, motsäger inte systemet, men den behövs inte, då ju allt vi kan göra kan vi göra endast i detta livet. Om vi inget gör i detta livet, blir nästa liv alldeles detsamma eller blir det endast små variationer men ingen avgjord förändring. Om återkomsten existerar, kan vi inte förändra den. Det finns endast ett vi kan förändra: vi kan försöka vakna och hoppas förbli vakna. Om vi måste komma tillbaka, kan vi inte hejda det. Vi sitter på ett tåg, tåget rullar åt något håll. Allt vi kan göra är att tillbringa tiden på tåget annorlunda – göra något meningsfullt eller fördriva tiden med något alldeles meningslöst.